

T

E

H

B

X

O

KONTRAST
Beograd, 2019.

The Box
Slavoljub Stanković

Copyright © 2019 Slavoljub Stanković,
Copyright© 2019 ovog izdanja Kontrast izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Urednica:
Jelena Nidžović

Lektura i korektura:
Konstantin Popović

Grafičko oblikovanje:
Jelena Lugonja

Štampa:
Kontrast štampa

Tiraž:
1000

Sadržaj

5	Ja sam paker
7	The Box
9	Packing
109	Taped
215	Unloading
226	Pogovor
227	Napomene, reference i prevodi
246	O autoru

Ja sam paker

Ja sam paker. Možda mislite da je to stari literarni trik, ali istina je. Ovo što čitate nije napisao pisac.

Ja ne pišem knjige. Ja ih nosim.

Iako nisam pisac, i ja znam za stil. Stil, to je način na koji neko pakuje stvari. Npr. Laurens, vozač i paker. Plav, prozračan dvadesetdvoletni Šveđanin. Isključivo lake teme. Omiljena pesma *Let's talk about sex, baby, let's talk about you and me...*¹ Laurens pakuje samo lake kutije: do 12 kg. Malo tanjira, mnogo papira. Ili Jeff, također, vozač i paker. Dvanulapet. Neprobojni riđi Holanđanin, rođen na granici sa Nemačkom. Upravo sada ujedinjenom. Prati svetsku političku scenu. Zna imena svih balkanskih lidera. Pravi velike i teške kutije: 35-40 kg. Ili Vladan. Jugosloven. Sin prosvetnih radnika. I apsolutno mašinista. Pakuje rutinski. Težina kutija racionalna: do 20 kg. Ili Bili. Delija sa Ceraka. Otac ga je na utakmici *Zvezda – Borussia Mönchengladbach* bacio iz devetog u peti red. Zato što je plakao. Bili pakuje tako što trpa. Težina kutija varira: od 5 do 50 kg.

To je princip: onakav si, kakve kutije pakuješ.

Sve je pakovanje. I sve ima neko pakovanje. To je moja filozofija. Pakujemo kad pričamo, pakujemo kad slušamo. Pakujemo kad volimo, pakujemo kad mrzimo. Pakujemo sebe, pakujemo druge. Pakujemo sve. I pakujemo stalno.

Koliko god da pakujemo, uvek postoji nešto što još nismo spakovali. To je, takođe, princip. Pakerski. Zato na početku svake selidbe napravimo kutiju, koja ostaje otvorena do samog kraja. Prva i poslednja. Za nju sam zadužen ja.

Ja pakujem nekoliko kutija u isto vreme. Zovu me Cvrle. Na pakerskom Zwerle.

Zašto sam se odlučio da napišem knjigu?

Ja, Cvrle, pišem ovu knjigu svima vama koje sam pakovao:

Roger, Dirk, Asahito, Ronald, Michael, Anita, Ravindra, Zakir, Christian, Catharina Roberto, Patrick, René, Arjen, Pantelis, Anna, Despina, Jean, Nicolas, Dieter, Boris, Agnetha, Carlos, James, David, Leonard, Bruce, Marianne, Brian, Patricia, Kimberley, Adam, Reginalda... ja sam bio vaš paker, dragi moji. Vaš lični paker. Onaj visoki, mršavi, čupavi...

Dakle, ispričaću vam jednu priču. Koja se tiče mene. I vas. Počecu od samog početka.

A na početku beše reč. Prva reč, sveta reč, reč kojom počinje svako pakovanje. *La scatola. Le boite. Doos. Caja. Spilta. Kutija. Box.*

The Box

PACKING²

Oktober

Oktobarsko jutro 1991. godine. Hladno, sunčano jutro. Zubato jutro. Iz usta nam se puši kao iz auspuha. Nabili smo glave u ramena i nagurali ruke u džepove. I cupkamo ispred metalne kapije. Zamislite tu sliku. Vladan, Bili i ja. I kutije. Sklopljene i uvezane plastičnim trakama. 8:30h. 24. oktobra. Banovo brdo. Diplomatska kolonija.

Stisnutih ramena i skupljenih stopala, skakućemo u ritmu beogradskog mraza. Tako se, početkom osamdesetih, igrao novi talas. Plesao. Novi val. Vladan je tad imao 17 godina. Bili i ja po 11. Nama je ovo prvi put da tako skačemo. A verovatno i Vladanu. On je u to vreme, na radiju, slušao *Boney M.* Bili, na čaletovom kasetofonu, Tomu Zdravkovića. Ja, na babinom starom gramofonu, *AC/DC*.

Vladan zvoni na interfon. Kapija je mala, čelična. Ograda je niska, žičana. Mogli bismo da je preskočimo. Ali tako se ne ulazi u švajcarsku rezidenciju.

– Možda su se uspavali? – drhtim naglas.

– Zvala je Mrs. Wydler jutros u pola sedam da proveri kad stižemo – cvokoću zubi i Vladanu.

– Možda je posle toga opet legla. Meni je to najslađe. Ustanem, ispišam se, pa nazad u krevet – drhti i mljacka Bili.

– Švajcarci?! Uspavali?! Ispišali?! Nemate pojma – objasni nam Vladan.

Tako počinjemo pakovanje. Ali priča mora da počne drugačije.

Šta ja to, u stvari, radim?

Ja sam paker u holandskoj kompaniji za selidbe. Pakujem stvari diplomata iz celog sveta. U Beogradu. Uđem u ambasadu, sve stvari zamotam u papir i stavim ih u kutije. *First papers and paper blankets. And then boxes.*³ Od otirača do prekrivača. Od postera do lusteru. Od stolica do polica. Od tanjira do klavira. Ono što obični ljudi, kad se sele, obavezno rade sami. Za diplomate sam tu ja. Tu smo mi. Pakujemo, nosimo, prevozimo, istovarujemo i raspakujemo. *Interpack Diplomatic Worldwide Movers, Belgrade Office.* Odnosno, Vladan, Bili i ja. Plus Oliver.

Oliver je zvanično menadžer *Interpacka* u Beogradu. Nezvanično, ovaj neoženjeni, zalizani četrdesetogodišnjak trguje diplomatskim stvarima. Otkupljuje nameštaj, automobile i antikvitete od diplomata koji odlaze i prodaje ih diplomatama koji dolaze.

Za Olivera Vladan kaže da se nosi kao ambasador, a misli kao predator. Ako mu se neka vaša stvar dopadne, teško da ćete je odbraniti. Napada komplimentima, argumentima i novcem. Takav koktel malo ko izdrži.

Oliver ne bi mogao da obavlja taj posao bez *Interpacka*. Ali *Interpack* bi komotno mogao bez Olivera. Jer sve administrativne poslove, od ponude do carine, Vladan može – i obavlja sam.

Ako mašine jednom budu imale dušu, biće kao Vladan. Vladan sluša samo *the best of* muziku, gleda samo nagradene filmove, priča u formi definicija i pakuje najlomljivije stvari u vašim domovima.

Vladana od zvanja mašinskog inženjera deli samo diplomski ispit. Kao i od odlaska na odsluženje vojnog roka. Ova pat pozicija traje već tri godine. I po zakonu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije može da potraje do dvadeset sedme. Koju Vladan puni sledećeg meseca.

Interpack Amsterdam bi Vladana odmah posle vojske postavio

na mesto menadžera u Beogradu. Ali Vladan ne želi u vojsku. Zato je Oliver još uvek tu. Jer, dok je Vladan u vojsci, Bili ne bi mogao da bude menadžer.

Bili ima dvadeset godina života. I duplo manje godina škole. Nadimak je dobio tako što mu se pokojni otac, dolazeći s posla, uvek raspitivao kod klinaca ispred zgrade – ‘debili?’ – što je u treznoj formi značilo ‘gde su oni moji debili?’. I to ne bez povoda.

Bili je nizak, nabijen, glavat stvor, prepun bubuljica. Bradu drži zavučenu u narandžastu *spitfire* jaknu. Da bi mogao da sisa njen rajsferšlus. Jaknu uvlači u *adidas* trenerku. Da bi izgledao opasno. Nogavice opasuje belim *lacoste* čarapama, u kojima su četvrtasta stopala, zaptivena u plitke *reebok* patike. Crveno-bele. Da bi se znalo za koga navija. I za koga živi.

Vladan kaže da je Bili punoletan, ali malouman. Ja primećujem da Bili ima dve redovne uzrečice: *znači* i *ne mogu da verujem*. *Znači*, u principu, ne znači ništa. Bili je koristi često i bez nekog vidljivog pravila. Možda zato što je Biliju rezultat uvek najbitniji. To je moja teorija. Jer rezultat je zaključak svake utakmice. A zašto *ne može da veruje*? Mislim da je to pokupio od sportskih komentatora. Njima je stalno nešto neverovatno. Valjda da bi održali pažnju gledalaca. Da ne promene kanal.

Kako niti misli, niti veruje, Biliju ostaje jedino da oseća. A u tome smo slični. Bili i ja.

Ja sam visok, a mršav, ćosav, a čupav – dvadesetogodišnji student filozofije. I, pre svega, *grunger*. Vladan i za mene ima definiciju. Kaže da ja još nisam spakovan.

Ja mislim da jesam. Pakerskim slengom govoreći, ja sam muzička kutija.

Beograd je jedno od omiljenih mesta diplomatama iz celog sveta. Bilo kao nagrada pred zasluženu penziju ili kao predah pred

dugo očekivani odlazak u Moskvu, Beograd je zenit karijera i istočnih i zapadnih diplomata. Beograd je za Istok razvijen kao Zapad, a za Zapad egzotičan kao Istok. Prolaz kroz Gvozdenu zavesu. Mesto gde ni pravi, ni hladni rat ne postoje. Beograd je raskrsnica za balkanske lepote: bosanske planine, makedonska jezera, hrvatsku obalu, vojvođansku ravnicu i kosovske manastire. Da ostanem dosledan stilu, Beograd je otvorena kutija.

Beograd je i grad u kome živi i svetska muzička industrija. U kojoj živim ja. U svetu muzičara i kritičara, starova i fanova. To sam hteo da kažem.

U Beogradu sam do sada video i čuo uživo *Talking Heads*, Laurie Anderson, Chata Bakera, *The Pixies*, Nicka Cavea, *The Stranglers*, *Gun Club*, *The Mission*, *Iron Maiden*, *Tuxedomoon*, *Motorhead*, Milesa Davisa, *The Sisters of Mercy*, Boba Dylana, *Urban Dance Squad*, Tinu Turner...

Ja sam muzički fanatik. I imam bend. Kako sam postao paker? Tucao sam Vanju. Vladanovu sestru.

Pravila

- Šta ovde treba da se pakuje? – pitam, okrećući se oko svoje ose u košmaru stvari.
- Sve – odgovara Vladan.
- Sve?! – zgranem se.
- Sve – ponovi Vladan.
- I sve ćemo da spakujemo sami?!
- Mi smo pakeri – podseti me Vladan.

Da biste zaista bili pakeri, morate da znate pravila pakovanja. Zapovesti *apostola* Vladana, koje je on naučio na dvonedeljnom kursu u amsterdamskom magacinu. Od *oca* Jeffa, prvog vozača i pakera. I koje svi pakeri moraju da slede.

Prvo pravilo glasi: *saznaj koje se stvari pakuju*. A koje ne. *What stays, what goes.*⁴

Svako pakovanje je, u principu, neko podvlačenje linije. Svođenje računa. Treba da odlučite. Šta nosite, a šta ostavljate. Šta vam treba, a šta vam više ne treba.

Tako mora da počne svako pakovanje.

Sigruno vam to nije palo na pamet, ali kad se selite, hteli-ne hteli, morate da filozofirate. Da odlučite šta vam je bitno, a šta vam nije bitno. Pakovanje je presipitivanje. Prekretnica. Razmišljate o svojim stvarima. A pitanja o stvarima obično završavaju pitanjima o suštini. Šta *jeste*, a šta *nije*. Važno.

U dilemi ste. Nešto poput *should I stay, or should I go*⁵. Ako

ponesete, možda će vam, kao i do sada, stajati u podrumu. Ako ne ponesete, možda će vam zatrebati. *Trouble or double.*⁶

Ljudi nose svašta. Ljudi vole svašta. Važno je šta se svakodnevno gleda u kući. I šta drugi vide. Jer stvari govore o ljudima brže i neposrednije od samih ljudi.

Porodica Hagen ima četiri grila – plinski, na ugalj, električni i kombinovani. Watersovi imaju veliku sliku *The Rolling Stonesa* iznad bračnog kreveta. Poster iz albuma *Black & Blue*. Moroder ima policu punu *interracial* pornića. VHS. Sanches & Davis imaju dve sobne teretane. Njih dvojica. Porodica Mouquet ima oko 1000 slika, fotografija, ilustracija samo i isključivo – ligeštula. Takashi imaju 20 kutija sa dečjim knjigama. Smithovi 5000 LP ploča. Uglavnom ruskih.

Pokažite nam šta treba da pakujemo. I znaćemo ko ste.

Drugo pravilo glasi: *spakuj stvari u kutiju*. Ili napravi, napuni i zatvori kutiju.

Za jednu kutiju je potrebno najmanje 15 minuta. Mnogo? Malo? Morate da znate da vas stvari na pakovanju ne čekaju sortirane i poređane nadohvat ruke. Stvari se nalaze obično tamo gde se i nalaze – u ormarima, u komodama, na policama, u fiokama, po stolovima, na zidovima, ispod kreveta, iza vitrina...

Dobro spakovati znači sigurno spakovati. I spakovati sve *that goes*.

Bili obično pakuje knjige. Iako ih ne čita. Niti ga to zanima. Ne obraća pažnju čak ni na naslovne strane. Uzima po nekoliko knjiga odjednom, kao da su cigle. Ređa ih u kutije kao što se ređaju drva. I zatvara tako da može da stane na njih. Da bi dohvatio sledeći red. Vladan mu je odredio da pakuje knjige, jer one ne mogu da se izlome. Meni Bili izgleda kao mornari iz starih vremena, koji, iako su živote provodili na vodi, nisu nikada naučili da plivaju. Da ne bi napustili brod kad je u nevolji. I inače, Bili radi kao da je mornar. Samo izvršava naređenja. I pije.

Vladan pakuje, pre svega, kuhinje, jer su u njima najlomljivije stvari. Ako bih tražio poređenje za način na koji Vladan pakuje, ni ne bih išao dalje od kuhinje. Vladan pakuje kao da kuva. Papir za staklo vrti u krug, u stilu pica-majstora. *Wrapping paper*⁷ meša oko dlanova kao testo koje spušta na dno kutije. Na njega brzo ređa tanjire, umotane kao sarme. Na njih spušta čaše urolane kao rolate i šolje uvijene kao pite gužvare. Slede začini – flašice i kutijice koje umotava i ubacuje tu i tamo, gde ima još praznog prostora. Sve to onda pospe krpama, stolnjacima i salvetama, kao da su lovorovi listovi. Kutiju, na kraju, zatvara kao da poklapa lonac. A vi ostajete u čudu, otvorenih usta.

Bili je paker-mornar. Vladan je paker-kuvar. Imate, recimo i pakere-mehaničare. Manus, holandski vozač i paker. Taj je, kad god ga pogledate, na podu. Leži i nešto odvija. Ispod kreveta, ispod stola, ispod komode. Ne znam kako uspeva, ali i ruke mu budu crne kao da je skidao alnaser, a ne rastavljao dečji krevetac. Kad god ga sretnete, on nosi neke delove, nikad celu stvar, da lepo vidite šta je to.

Laslo, vozač i paker iz Budimpešte, po stilu pakovanja pripada mesarima. Baca kutiju na kutiju, s leđa, kao da je polutka. Ako neko može da kaže da krvari na poslu, onda je to on. Ivice kutija su i inače poput britve. Ni ne osetite kad zaseku. Krajevi papira su kao žileti. Najčešće stradaju prsti. Na *tape*-mašini postoje metalni zupci, kao kod testerice. Zarivaju se u kolena, dok klečite, ako omanete pri lepljenju. Ali Laslo... Laslove kutije se prepoznaju po ulubljenim čoškovima i krvavim mrljama.

Postoje i pakeri-vajari. Namac Thomas. Takođe i vozač. Kod njega kutije poprimaju oblike stvari koje su u njih zapakovane. Zaseca karton i savija ga po formi objekta. Prati linije tela. Tako dobijete sav svoj nameštaj u belom. Prosto poželite da mu posle pakovanja stisnete ruku. Pogotovu kad vidite kako je spakovao sobnu teretanu.

Ja sam na početku ove priče paker-početnik. Još uvek ne znam kako se pakuje. Tek učim pravila.

Pravilo br. 3. *Packing language*. Paker mora da zna pakerski jezik. Da bi komunicirao. I pisao šta je u kutijama.

Pakerski jezik je poseban jezik. Poput programskog: liči na engleski, ali nije. *Books* znači sve od papira. *Furniture* je sve od drveta. *Iron* je sve od gvožđa. *Glass* su sve staklene stvari. *Pictures* su sve stvari koje vise na zidovima. *Toys* su sve dečje stvari. *Papers* znači sve sa radnog stola. *Bathroom* su sredstva za ličnu higijenu.

Ornaments je jedna od važnijih pakerskih reči. Neprevodiva. U kutiji na kojoj je paker napisao *ornaments* možete naći i ukrase, to je tačno. Ali...

Ornaments su obično male *barrel* kutije, petoslojne čvrste kartonske kocke na kojima možete sedeti i kad su prazne. Kad ih raspakujete, u njima možete naći lutke u narodnim nošnjama, stone ramove sa kojih se smeše deca diplomci, staklene kugle sa snegom, pritiskače za papir, šahovske figure od mermera, drvene skulpture sa posvetama, pehare osvojene na internim takmičenjima ambasada, plakete i medalje sa kurseva, persijske staze, šolje i golf štapove, kristalne činije, promo šolje, brendirane krigle, vaze i veštačko cveće, svećnjake i sveće, sijalice, jastuk sa fotelje, papuče iz predsoblja, grejalicu, plastičnu jelku i greškom spakovan žarač za kamin. Kad Bili pakuje, ima tu i knjiga.

Možda je ispravnije na ovakvim kutijama napisati *misc*. To je prva pakerska reč koju sam napisao.

– Pošto si spakovao kutiju, moraš da napišeš sadržaj na njoj – objašnjava mi Vladan posao.

Iz džepa vadi marker.

– Šta da napišem? – pitam, stojeći iznad svoje prve zapakovane kutije.

- Šta je unutra? – pita Vladan.
- Ne znam...
- Ko je spakovao kutiju?
- Ja – odgovaram.
- Pa, šta je unutra?
- Ne sećam se... – priznajem.
- Ovaj ko ja – zaključuje Bili u prolazu.
- Piši *misc* – kaže Vladan i ode.

Pakovanje i pamćenje toga šta je zapakovano su dva odvojena procesa. Potrebno je vreme da postanu jedno. Kad se ne sećate sadržaja kutije, ili kada ne znate kako se kaže to što ste spakovali, ili kad imate previše raznih stvari u kutiji, onda na kutiji napišete *misc*. *Miscellaneous*. Razno.

Pravilo br. 4. *Ne kradi*. Božja zapovest. I pakerski zakon. I kao i svaki zakon, ima svojih rupa. Vladan je našao jednu, koja se tiče hrane. Dok pakuje tanjire, štrpka riblju salatu iz frižidera.

– Hrana je isto što i voda... opšte dobro... pripada svima – objašnjava Vladan svoju filozofiju prava, žvaćući slanu haringu.

Da ne bude zabune, Vladan ne jede non-stop zato što mu se jede. Vladan nije gladan. Vladan je nervozan. On to ne priznaje, ali taj jedan ispit ga toliko jede, da mora stalno da se hrani. Da se ne bi osušio. Kao ja.

– ...ono što je svačije... ne može da se ukrade... – žvaće Vladan.
– Sve može da se ukrade – iznosi Bili svoju teoriju gledajući mu u usta.

Na primer, alkohol. On pomaže Biliju kod pevanja pesama po stadionima. Ali tu je stvar mnogo jasnija. Diplomate nam uglavnom i ostavljaju boce viskija, džina i vina, tako da Bili ne mora da krši pravilo vrhovnog pakera. Bar ne mnogo.

Dok pakujemo, obavezno slušamo muziku. Diplomate obično imaju svog omiljenog izvođača. Ja ubacim kasetu i snimam to što su pustili. Holandskog Dylana, belgijsku Joplin, turskog Elvisa. Ako je to krađa, onda ja kradem muziku. Rekao bih da je to lepa rupa u zakonu.

Jednom je oko ovog pravila baš mogla da ispadne frka.

– Znači, vidi, brazilski dresovi! – viknuo je Bili.

Tuce novih brazilskih dresova ležalo je na krevetu. U najlonu. Sami. Ostavljeni. Nezaštićeni. XL.

– Siroti, mali, veliki, lepi, novi, žuti... – tepa im Bili kao da su pilići.

Tetra championa. To je na njima pisalo. Nije mala zajebancija.

– Zajebi – naredi mu Vladan.

Nije zajebao.

Pakovanje smo završili negde oko tri. Spremni za utovar. Ali Njegova ekselencija Massimiliano Antonio Cavalera se mota baš oko mene. Zaviruje iza sofe, ispod stola, iza kutija, puzi mi oko nogu. Brazilski ambasador.

– *Did you see some jerseys? I put them somewhere here...*⁸ – pita me odozdo Njegova ekselencija.

– *What jerseys?!*⁹